

СТАНОВИЩЕ

за

дисертацията на Никифор Стефанов Аврамов

„Делъзовият Лайбниц в контекста на музиката ”

за присъждане на научната и общообразователна степен „доктор”

от

д.ф.н. Правда Спасова, професор в катедра „Психология на изкуството,

художествено образование и общообразователни дисциплини” на НХА

Тази дисертация, с обем 187 с., организирани в шест глави и библиография, се определя от автора си като вписваща се в дисциплината „История на философията”. За мен обаче тя е любопитна предимно с оглед разиграването на възможността да се даде смислено онтологическо определение или поне описание на понятието за изкуство, в случая през разговора за музиката. Ето защо, макар и бутиков като тематика, трудът на Никифор Ангелов ми се струва актуален, доколкото този въпрос, основен за философията на изкуството, упорито и все по-настойчиво излиза на преден план в контекста на съвременните арт експерименти. От друга страна, темата е несъмнено бутикова, защото за незапознатия с теоретическата нагласа, характеризираща се с ексцентрични текстове, боравещи със собствен жаргон, в която се вписва мисленето на Делъз и Гатари, е трудно да се ориентира защо е избран именно Лайбниц, който едва ли е казал нещо съществено оригинално по въпроса за музиката (считам твърдението, че извличаме „барокова интуиция” от философията на Лайбниц за доста натегнато), а не например Питагор с неговото всеобхватно понятие за хармония. С една дума – защо изследването избира да едни точно такива „елементи от отделни сфери – философията на XVII-XVIII-ти век в лицето на Лайбниц и тази на XX-ти век в лицето на Делъз”, а не да започне още от зората на философстването, ако целта му е да търси примери „за съотносимост между философско понятие и музикалната идея”. Защото музикалната идея като такава не непременно трябва да е по посока прекрачването на границите на установен канон, или на колажната естетика, какъвто е случаят с бароковото изкуство.

Това е въпрос, на който не смятам да отговарям от името на автора, по-скоро искам да му го задам, защото мисля, че едва ли Делюз е най-добрият гид за изковаването на собствените тези на дисертацията с нейния понятиен апарат, центриран около термини като музикално поле, музикална функция, двойката персонажи музикант-слушател и определящата ги музикална бездна на границата на нищото и формата.

За радост, независимо от Делюз, авторът на тази дисертация лансира свои идеи и демонстрира последователно мислене, което не непременно е в унисон с пост-структурализма на френския философ. Ако трябва да класифицирам някъде философската ориентация на труда на Никифор Ангелов, струва ми се че той се вписва по-скоро в феноменологично-екзистенциалистката традиция. Поне такъв е моят прочит, а и основанието ми да приема този труд като сериозно и самостоятелно теоретично усилие. Ето защо, становището ми ще се концентрира предимно върху авторските, а не върху интерпретационните способности на Н. Ангелов.

Още въведението на дисертацията със заявката да се изведе „контекстуализирано философско понятие или музикална идея към тяхната абстрактна, трансцендираща полето им, функционална форма”, както и, на свой ред, разбирането за функцията като абстрактна форма, т.е. „логика за образуване на форми”, насочва към един феноменологичен ключ за разбиране специфичния й текст. Затова, представяйки си ейдосното съдържание на определения като „чисти онтологични категории на експресивност”, доброжелателно ще се опитам да открия онези тези на автора, които ми се струват удачни с оглед на общия и прозрачен разговор за съвременното изкуството.

Първа глава на дисертацията дава основания за такава екстраполация, с идеята за „чистата музика” и идентификацията между звук и музика. Това, както и определянето на атоналната музика, с елементите на абстракция и колаж, като положително явление заради разрушителния си потенциал, ме препраща към сравнения с преврата в изобразителното изкуство, който иницира Марсел Дюшан със своите ready made артефакти, довел до приетото вече като норма твърдение, че всичко може да е изкуство. По-нататък, посредством един творчески и допълващ

прочит на всъщност доста консервативния музикален теоретик от XIX век Едуард Ханслик, докторантът въвежда понятието за музикално поле.

Важно за дисертацията понятие, което по-нататък играе ролята на канава, върху която се наслагват всички останали идеи на неговия труд (поне в частите до релацията Делъзовият Лайбниц и философията на самия Лайбниц). Не случайно цялата втора част: „Въпроси, съпътващи анализа на понятието за музикално поле” е посветена на излъскването му. Тук Никифор Ангелов демонстрира силата на аналитичните си способности. В главата, посветена на смисъла в музиката, разграничавайки конкретното говорене за една или друга музикална форма от фундаменталния въпрос, формулиран от него: „за това какво музиката и нейното производство са”, който всъщност е и фундаменталният въпрос за изкуството изобщо, той като че се докосва до отговор, характерен за съвсем различна от феноменологическата традиция, който в търсене на онтологична характеристика го (я - съответно музиката) определя като въплътено значение.

Част трета ми беше много любопитна с детайлизирането на понятията, които обясняват механизмите на изграждане на музикалното произведение. Макар че не съм съгласна с чак толкова второстепенната роля на слушателя, защото не мисля, че в съвременната музика завършеността на формата е основополагащо качество и въпреки съмненията си относно оригиналността на понятието за музикалната бездна (виж екзистенциалисткия – Хайдегеров, а и Сартров „процеп”), считам, че тази част е важна и успешна за изясняване идеите на автора.

В част четвърта: понятието за музика при Делъз и Лайбниц, се осланям на доверие към способността на Никифор Ангелов да интерпретира и сравнява. Тя не ми е особено интересна, защото ми се струва, че той се води по изследването на Делъз за Лайбниц. На мен би ми било по-любопитно да разбера какво мисли докторанта за възгледите на френския философ за музиката изобщо. Защото от музиката (макар и не класическата и не бароковата) иде и онова важно понятие “*ritournelle*” от „Хиляди плоскости”, превеждано просто като рефрен или припев, което обаче се използва и като обяснение на психологически проблеми свързани с личностната идентичност – от Гатари, но и в много по-широк, космически план, от Делъз.

Петата, както и шеста част отново ме водят към специфичната интерпретация на Делъоз и не ги намирам за особено творчески.

Тази моя неохота към последните части на дисертацията е субективна и съвсем не е основание за негативна оценка на цялостния труд на Никифор Ангелов. Напротив, мисля че текстът има новаторски и приносен характер, адекватно отразен в самооценката на Ангелов. Авторефератът също отразява достойнствата на работата, а библиографията е богата и свидетелства за ангажираността на автора към темата.

Ето защо, декларирайки, че нямам общи публикации и изследвания с докторанта, приканвам уважаемото жури да се присъедини към оценката ми, че дисертацията „Делъозовият Лайбниц в контекста на музиката ” покрива критериите за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”.

Правда Спасова